НІВА

Год выдання V
№ 38 (238)
18 ВЕРАСНЯ 1960
БЕЛАСТОК
Цана 60 гр.

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

СВЯТА ЎРАДЖАЮ



Прыгожа ўбраны дажыначны вянок атрымлівае з рук сялян гаспадар дажынак.



— Каб весці гаспадарку ў век атама, мала ўмець запрагаць каня, — трэба вучыцца карыстацца сельгасмашынамі. Пацвярджэннем гэтых слоў, сказаных І сакратаром Павятовага камітэта ПАРП, было зацікаўленне сельгасмашынамі, якія можна было купіць на месцы.



А ногі самі пойдуць у пляс пад задорны рытм лявоніхі.

Адзвінелі на палях косы. Нідзе не ўбачыш зараз шумлячых палеткаў жыта. Працавітыя сялянскія рукі да апошняга зерня сабралі багаты сёлеташні ўраджай. Пад пранізлівы, крыху захлёбісты гул малатарань, сыплюцца залатыя струйкі жыта, у якіх чуваць смакавіты пах духмянага хлеба з новага ўраджаю.

Адказнейшы перыяд палявых работ закончаны. Аб важнасці зробленага сведчыць і векавая народная традыцыя, якая наказвае ўрачыста адзначыць заканчэнне ўборкі ўраджаю.

Урачыста адзначылі свята ўраджаю і сяляне Гайнаўшчыны. У сонечны дзень 28 жніўня ў парку, каля Павятовага дома культуры «Гурнік», сабраліся на ўрачыстасцях жыхары Гайнаўкі і сяляне з розных вёсак павета. У 11 гадзін на трыбуне, прыгожа ўдэкараванай вянкамі з каласоў, займаюць месцы прадстаўнікі ўлад. Старшыня Прэзідыума павятовай рады нарадовай грам. Внучка пад бурныя воплескі адчыняе ўрачыстасць. Затым з сардэчным словам да прысутных звяртаецца І сакратар Павятовага камітэта ПАРП тав. Санюковіч.

Дэлегацыі сялян падносяць гаспадарам дажынак прыгожыя вянкі. Канчаецца афіцыяльная часка.

На эстраду, нібы цудоўны букет з палявых кветак, уваходзіць Беларускі народны калектыў песні і танца пры ГП БГКТ у Беластоку. Льюцца меладыйныя беларускія песні, зграбна адбіваюць рытм ногі ў беларускім народным танцы. Спартыўныя спаборніцтвы, спаборніцтвы пажарных каманд і агульныя танцы запоўнілі свята гайнаўскіх хлебаробаў.

(пч)



ПАМЯЦІ ГЕРОЯЎ

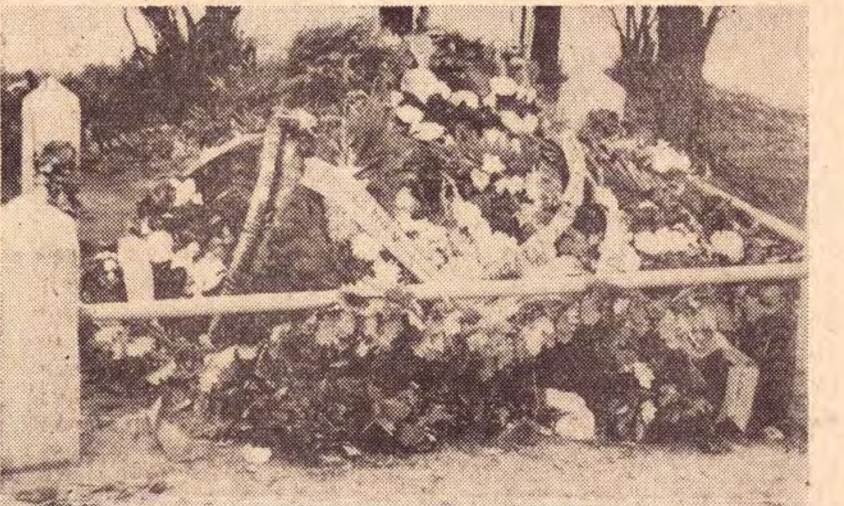


Сколькі ж горычы было ў словах Лізы Матэйчык, калі яна расказвала аб трагедыі Папоўкі.

З 38 мірных жыхароў вёскі, толькі яна адна засталася ў жывых. Кожнае яе слова было вялікім абвінавачваннем фашызма.



Ахвярам фашызма — ад Беларускага грамадска - культурнага таварыства. Вянок ад імя ГП БГКТ складае Сяргей і Надзя Гайдук.



Шматлікія вянкі і кветкі ад прадпрыемстваў і арганізацый, школьнікаў і жыхароў навакольных вёсак пакрылі памятны камень з умураванымі імёнамі памардаваных. Памяць аб загінуўшых назаўсёды застанецца ў нашых сэрцах.

Раніца 3 ліпеня 1943 года. Падняўшаяся над небасхілам сонца цяплынёй залатых стрэлак — праменняў ахунула зямлю, рассыпалася колерамі радугі ў слязах-расінках. У нетараплівых подыхах летняга вецярка адчуваўся спакой і прыгажосць летняга дня.

У гэты цудоўны ліпеньскі дзень асабліва варожа выдзяляліся брудназялёныя мундзіры гітлераўцаў. Агромны падкаваны фашыцкі бот бязжаласна разрываў цела безабаронных людзей. Над здраджанымі правакатарам Бівойна жыхарамі Папоўкі гітлераўцы чынілі лютую расправу. Зверскі пабітыя, акрываўленыя людзі з ненавісцю глядзелі на лютых звышчалавекаў, для якіх людское жыццё не перавышала вартасці вінтовачнага патрона.

Паволі на небасхіле выраслі цёмныя хмары. Раскаты грома, якія цяжка, нейк з енкам пранесліся над зямлёй, перамяшаліся з вінтовачнымі залпамі і крыкам мардаваных людзей, сярод якіх былі жанчыны і дзеці. У неба выстралілі чорныя слупы дыму. Вёска Папоўка перастала існаваць. Ад гэтага дня, назва Папоўка, засталася толькі на геаграфічнай карце.

(Працяг на стар. 2)

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю

ЛЮДЗІ І АБАВЯЗКІ

Жніво і ўборка ўжо закончаны. Зараз найважнейшай справай з'яўляецца малацьба і здача дзяржаве нарыхтовак.

— Як выглядае гэтая справа ў Фальварках Тыльвіцкіх, Беластоцкага павета? З такім пытаннем мы звярнуліся да старшыні прэзідыума ГРН грам. Пракопчука.

— Малацьба ў нашай грамадзе, — адказаў старшыня, — амаль на заканчэнні. Некаторыя гаспадары ўжо пачалі здаваць нарыхтоўкі.

— Як выглядае рэалізацыя плана нарыхтовак?

— На гэтае пытанне пакуль адказаць цяжка. Здача нарыхтовак толькі што пачалася. Але думаю, што ў выкананні плана асаблівых цяжка-

(Працяг на стар. 4)

ПАМЯЦІ ГЕРОЯЎ

(Працяг са стар. 1)

На змучаную зямлю хлынуў паток дажджу, які змыў лужы людской крыві, але ён не змыў яе з рук фашысцкіх катаў.

Мінула 17 год. З цягам часу пажарышчы зараслі раслінасцю і дарэмна цяпер шукаў бы прыезджы чалавек вёску Папоўку. Толькі невялічкія зялёныя ўзгорачкі нагадваюць, што тут некалі была вёска, дзе дзіцячымі галасамі разносілася па наваколлі радасць кіпучага жыцця.

І хоць час зраўняў з зямлёй пажарышчы, памяць аб слаўных людзях, барацьбітах за вольнае жыццё, мужных жыхарах Папоўкі, загінуўшых у няроўнай барацьбе з фашызмам, назаўсёды застанецца ў нашых сэрцах.

Ушаноўваючы памяць герояў, на месцы зверскай расправы фашыстаў з безабароннымі жыхарамі Папоўкі, пры ўдзеле прадстаўнікоў улад і насельніцтва адбылося адкрыццё памятнага каменя, які з'яўляецца выразам нашай любві і памяці аб тых, хто сваёй кроўю заплаціў за нашае жыццё. Шмат хто з прысутных на ўрачыстасці змахваў слязу, цяжка было расказваць аб гэтых страшных днях адзінай з застаўшыхся ў жывых жыхароў Папоўкі Лізе Матэйчук. Цяжка і нам усім вяртацца памяццю да змрочных дзён акупацыі, за якую шмат хто з нашых блізкіх заплаціў жыццём. Пагэтаму мы рашуча далучаем свой голас да вокліч мільёнаў людзей! Ніколі больш вайны! Ніколі больш трагедый падобнай Папоўцы!

П. ЧЭРНЯКЕВІЧ
(фота аўтара)

Фотавітрына



30 чэрвеня г. г. Варшава налічвала 1 126 261 жыхароў. На здымку: пешаходны рух на вуліцах нашай сталіцы.



Будынак камфартабельнай гасцініцы ў Залатых Пясках ў Балгарыі.



У пекінскай фабрыцы інкруставаных вырабаў.



XVII алімпіяда закончана. На ёй паспяхова выступілі нашы спартсмены. Аднымі з першых медалістаў рымскіх спаборніцтваў былі Капланяк і Зелінскі

Палітыка і матэматыка

20 верасня ў Н'ю-Йорку пачнецца пасяджэнне XV Сесіі Арганізацыі Аб'еднаных Нацый.

Увага ўсіх народаў канцэнтруецца зараз вакол гэтай важнай падзеі. XV Сесія ААН можа здзейсніць надзеі чалавецтва на паляпшэнне міжнародных зносін, на хаця б добры пачатак у вырашэнні найбольш важных пытанняў. На такія вынікі чакаюць перадусім усе народы сацыялістычных краін, якія выслалі ў Н'ю-Йорк кіраўнікоў сваіх дзяржаў.

Ініцыятыву Савецкага Саюза, каб у часе XV Сесіі адбылася сустрэча на вышэйшым узроўню ўсіх членаў ААН, падтрымалі многія краіны Афрыкі, Азіі і Латынскай Амерыкі. Не памагло тут нічога контрнаступленне прапаганды ЗША, мэтай якога было змяншэнне значэння ААН у вырашэнні спрэчных пытанняў. Народы свету бачаць у гэтай арганізацыі адзіную крыніцу, якая вядзе да абмежавання ўзбраенняў і ўсеагульнай забароны прымянення атамнага аружжа.

Ведаем, што дзякуючы двудушнай, фальшывай палітыцы Злучаных Штатаў і іх партнёраў дагэтуляшнія намаганні СССР і сацыялістычных краін, накіраваныя на раззбраенне і паляпшэнне міжнародных адносін, не прынеслі пажаданых рэзультатаў. Няўступчывая палітыка ЗША прывяла да правалу канферэнцыі Камітэта па раззбраенню ў Жэневе. Ніводных вынікаў не далі спрэчкі ў т. зв. Атамным клубе, якія працягваліся два гады. Злучаныя Штаты нясуць адказнасць за тое, што не заключана дагавору аб забароне выпрабаванняў і ўжывання атамнай зброі. Захад таксама не згадзіўся на савецкія прапановы заключыць трактат з германскімі дзяржавамі і ўтварыць Заходні Берлін свабодным горадам.

Бачым, што вычэрпаліся ўсе магчымасці пагаднення з заходнімі дзяржавамі. І таму адзіным лагічным шляхам мірнай дзейнасці сацыялістычных краін з'яўляецца зараз форум ААН. Ураду Злучаных Штатаў не спадабалася савецкая ініцыятыва абмеркаваць найважнейшыя міжнародныя праблемы на пасяджэнні ААН, у якім прымалі б удзел кіраўнікі дзяржаў і урадаў. Доказам гэтай нядобразычлівасці ЗША з'яўляецца спецыяльнае распараджэнне, якое забараняе кіраўнікам сацыялістычных дзяржаў выязджаць з горада і дазваляе знаходзіцца толькі ў яго межах, не больш 25 кіламетраў ад цэнтра Н'ю-Йорка. Тое што Злучаныя Штаты не хочуць, каб ААН ператварылася ў канферэнцыю на вышэйшым узроўню вынікае не толькі з нянавісці да камунізма. Прычыны тут больш сур'ёзныя. ЗША і іх саюзнікі выразна ўяўляюць сабе папулярнасць мірных лозунгаў сацыялістычнага лагера сярод нейтральных дзяржаў Азіі і Афрыкі, колькасць якіх з года ў год павялічваецца.

На старонках амерыканскага друку з'явіліся усялякія матэматычныя спекуляцыі, вынікаючыя з прыняцця ў склад ААН новых членаў. Калі новыя краіны Афрыкі будуць членамі гэтай арганізацыі, дык колькасць галасоў нейтральных і сацыялістычных дзяржаў выразна павялічыцца і пераважыць колькасць галасоў краін, якія падтрымліваюць ЗША. Вось што піша аб гэтым вядомы амерыканскі публіцыст Уолтэр Ліпман: «Нашыя ўплывы сур'ёзна аслабелі. У часе першай Сесіі Агульнага сходу пасля заканчэння II сусветнай вайны краіны амерыканскага кантынента, галасуючы аднамысна, мелі ў гэтым органе 43 працэнты галасоў. На гэтай аснове разам з галасамі заходнееўрапейскіх краін лёгка было атрымаць перавагу на Сходзе.»

Так адзначае Уолтэр Ліпман. На працягу 15-ці год становішча змянілася. Сёння Арганізацыя Аб'еднаных Нацый налічвае 98 членаў, і калі б нават Злучаныя Штаты і надалей хацелі ставіць на аднамысласць краін Латынскай Амерыкі, дык у выніку атрымалі толькі 25 працэнтаў галасоў.

Толькі ва ўмовах гэтай матэматыкі існуе магчымасць вырашэння міжнародных пытанняў у ААН згодна з інтарэсамі ўсіх народаў, а не паводле замераў пасляваенных заходніх палітыкаў.

Мы верым, што XV Сесія ААН апраўдае ўсе нашыя спадзяванні.

УЛ. ЛАЗІНСКІ



Дзевятага жніўня 1945 года я прачнуўся ад ўзрыва. Было яшчэ рана, але ўсюды чуліся беганіна і крыкі: «Пад'ём! Пад'ём!» Відавочна, нешта здарылася. Я скочыў з пасцелі, быстра адзеўся ў рабочую форму і разам з Марысіма выйшаў з памяшкання. Міма нас прабег адзін вольнанаёмны і крыкнуў на хаду: «Савецкі Саюз аб'явіў нам вайну!» Гэта было так нечакана, што я аслупянеў. Ніхто і не прадбачваў, што гэты злавесны момант наступіць так хутка.

З'явіўся Осумі з вучэбнага аддзела і загадаў усім неадкладна сабрацца на панадворку. Калі пастроіліся, намі заняўся армейскі чыноўнік Ото. Дрыжачым голасам ён звярнуўся да нас: — Цяпер, калі Савецкі Саюз уступіў у вайну, мы павінны неадкладна прыняць меры да ліквідацыі атрада з мэтай таямніцы. Цяпер вы павінны быстра паснедаць і чакаць далейшых указанняў.. Абслугоўваючы персанал таксама падпарадкоўваецца вучэбным групам.

Пасля снедання з кожнай групы вылучана па пяць асоб. Глянуўшы на Марысіма і Хаясіда, я выйшаў наперад. Яны пайшлі за мною.

Раніца была сырая, аднак дажджу не было. Але

толькі мы прыступілі да працы, як пачаў падаць дождж.

На двух грузавіках мы выехалі за вароты і пад'ехалі да складу вытворчага аддзела, дзе па славах вольнанаёмнага Когі, ахоўваліся фарфаравыя бомбы. Частку іх ужо перавезлі ў кацельную. Гэтыя бомбы былі заражаны бактэрыямі чумы. Калі мы прыбылі, бомбы ўжо кідалі ў агонь. Па загаду ваеннага лекара мы пачалі адвозіць на грузавіках пустыя корпусы бомб і разбіваць іх. Так мы зрабілі некалькі рэйсаў. Каля поўдня работа была закончана.

Вярнуўшыся ў казарму, мы нікога там не засталі. Відавочна ўсе іншыя былі накіраваны на другія работы. Мы раздзеліся, выжалі мокрую наскрозь адзежу, павесілі яе на прасушку і пайшлі абедаць.

Дождж да гэтага часу крыху сціх, і мы пачулі далёкі гул матора савецкага самалёта, відавочна разведчыка. Нервы ў нас былі напружаны да апошніх граніц.

Прыйшоў начальнік групы Осумі і загадаў хутчэй закончваць абед і збірацца на панадворку. Жуючы на хаду, мы адзеліся і выйшлі зноў на дождж.

Мінуўшы вароты, мы ўбачылі, як ля галоўнага будынку сцелецца на зямлі аграмаднымі клубамі густы дым з рэзкім пахам, які звычайна бывае пры спальванні трупаў у краматорыі, або калі гарыць нафта. Ад гэтага страшна непрыемнага паху мяне амаль не вырвала. Хаясіда не вытрымаў, і яго пачало рваць.

Калі нам насустрач выйшла начальства з галоўнага корпуса, большасць з нас ужо мучылася ад млоснасці і рвоты. Нам паведамілі, што савец-

кія самалёты зрабілі налёт на Сянфан і на чыгуначную станцыю Ачэн і што войскі праціўніка вядуць наступленне ў нашым кірунку, намагаючыся любою цаною захапіць лабараторыі і персанал атрада.

З галоўнага будынку выйшаў адзін з вольнанаёмных і, звярнуўшыся да нас, сказаў:

— Ходзьце, дапамажыце нам. Яго адзежа была ўся забруджана нафтай.

Дзверы цэнтральнага калідора, заўсёды закрыты, на гэты раз былі адчынены насцеж, і з іх клубамі валіў дым. Калідор вёў у сакрэтную турму, у якой трымалі «калоды». Сёння першы раз быў адкрыты доступ туды такой вялікай колькасці людзей. Увайшоўшы на ўнутраны панадворак, мы ўбачылі на паўднёвым баку зачыненыя дзверы, якія ахоўвала пяць-шэсць узброеных чалавек. Нас прапусцілі праз гэтыя дзверы, і яны зноў захлопнуліся.

Мы ведалі, што становішча сур'ёзнае і што можна спадзявацца ўсяго, але, увайшоўшы ў памяшканне, аслупянелі: «Што гэта — пекла ці бойня?»

У калідорах і камерах былі навалены трупы акрываўленых людзей. Скрыўленыя ў канвульсіях твары гаварылі аб тым, што ахвяры ўміралі страшнай смерцю.

У турме кіпела работа. Адны выцягвалі трупы за рукі і за ногі з камер, іншыя падцягвалі іх да ямкаў на ўнутраным панадворку. Дым з агідным пахам, які выклікаў у нас млоснасць, ішоў з вялікіх ямаў, у якіх гарэў агонь. Адзежа і твары працуючых былі запэцканы кроўю і нафтай, а рукі сталі цалкам чорнымі нават у тых, хто працаваў у пальчатках.

Я ведаў, што месяц назад на ўнутраным панад-

Карэспандэнцыя з БССР

Беларускі шоўк

Беларускі лён даўно ўжо вядомы за межамі Савецкага Саюза. З ільну, які вырошчваецца ў Беларусі, вырабляюцца найтанчэйшыя ільнабацісты і палатно, тэхнічныя тканіны, а таксама розныя вырабы — абрусы, сурвэткі, ручнікі і шмат іншага. Менш доўгае тэхнічнае валакно ідзе на мешкавіну і ўпакоўвачныя тканіны, вяроўкі, шпагат. Паклю выкарыстоўваюць у будаўніцтве, а кастрыца знаходзіць прымяненне як высокакаларыйнае паліва. Апрача таго, яна выкарыстоўваецца пры вырабе паперы, цеплаізаляцыйных і гукаізаляцыйных пліт.

Льняное семя мае ў сабе многа бялка і тлушчу. Гатаваны ільняны алей, які завецца пакостам, шырока прымяняецца ў лакафарбавальнай прамысловасці. Льняны алей ужываецца таксама ў харчаванні, у медыцыне, ідзе на выраб цыраты, лінолiума, непрамакальных тканін і г. д. Адходы пасля выдзялення масла з семя — жмыхі з'яўляюцца высокаякасным кармом для жывёлы.

Машынабудаўнічая прамысловасць СССР за кароткі час забяспечыла ільнаводаў рознымі машынамі. Зараз ільнаводы маюць самыя лепшыя ў свеце сеялкі «СЛ—4». Такая сеялка высявае лён адразу ў 44 радкі, захопліваючы паласу ў 3,3 метра. У большасці калгасаў механізаваны працэс барацьбы з пустазеллем і шкоднікамі — ільняной блыхой. Усё большае прымяненне знаходзіць авіяцыя, якая значна аблягчае догляд за пасевамі.

А ўборка ільну? Яна з кожным годам усё больш механізуецца. Церабілка «ЛТ-7» збірае ўраджай з васьмі — дзесяці гектараў, а перадавыя механізатары рэспублікі гэтай церабілкай збіраюць яшчэ больш. Напрыклад, Іван Кулеш з калгаса «Чырвоны сцяг» Рэчыцкага раёна за дзесяць дзён у мінулым годзе сабраў ураджай з 210 га ільну, г. зн. у сярэднім па 21 га ў дзень.

У Беларусі створана магутная прамысловасць пачатковай апрацоўкі ільну. Перапрацоўкай трасты на валакно заняты дзесяткі дзяржаўных заводаў. Ёсць свае перапрацоўчыя заводы і ў калгасах. Яны абсталяваны складанымі мялкамі і трапалкамі, якія даюць магчымасць рабіць пачатковую апрацоўку ільну на месцы.

У сувязі з павелічэннем вытворчасці ільнопрадукцыі намечана будаўніцтва новых прадпрыемстваў. Хутка пачнецца будаўніцтва Брэсцкага ільнопрадзільнага завода, расшыраецца Аршанскі ільнокамбінат. Гэты камбінат - гігант дасць краіне ў 1965 годзе 45,7 млн. метраў тканіны. Гэтай тканінай можна будзе апаясаць па экватару зямны шар і яшчэ шмат застанецца.

За апошнія пяць год пасевы ільну ў рэспубліцы павялічыліся ўдвая і складалі ў мінулым годзе 280487 гектараў. Агульны збор валакна перавысіў даваенны ўзровень у 2,9 разы. Беларусь зрабілася ў СССР галоўным пастаўшчыком гэтай прадукцыі.

За поспехі ў развіцці ільнаводства Беларускай ССР чатыры разы прысуджаны пераходны Чырвоны сцяг Савета Міністраў СССР і УЦСПС. Штогод свае дасягненні рэспубліка дэманструе на выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі ў Маскве.

Возьмем, напрыклад, Віцебскую вобласць. Тут ёсць нямала калгасаў, дзе штогод ураджай ільносемя і валакна па 5—6 цэнтнераў з гектара, а ў некаторых раёнах нават і па 6 — 8 цэнтнераў ільносемя і столькі ж валакна. У мінулым годзе ў Талочынскім раёне было пасеяна 5167 гектараў гэтай каштоўнай тэхнічнай культуры. За пасевамі быў арганізаваны добры догляд, своечасова праведзена ўборка. Раён датэрмінова выканаў план продажу ільну дзяржаве і атрымаў 23 мільёнаў рублёў.

Такія ж цудоўныя ільнаводы працуюць і ў Магілёўскай, Гродзенскай, Брэсцкай і іншых вобласцях рэспублікі.

Іх поспехі абумоўлены, як высокай ступенню механізацыі, так і сістэмай агратэхнікі. Усюды лён сеюць па канюшыне або пасля канюшыны з цімафееўкай. Шырока стасуецца перадпасяўное прыкатванне глебы, што садзейнічае раўнамернаму развіццю і адначасоваму выспяванню раслін. Распрацавана сістэма арганічных і мінеральных угнаенняў. Своечасова праводзіцца падкормка раслін.

Вялікую дапамогу нашым ільнаводам аказваюць вучоныя рэспублікі. Пры Акадэміі сельскагаспадарчых навук БССР спецыяльныя аддзелы займаюцца ўдасканальваннем агратэхнікі і селекцыі ільну. У рэспубліцы створана шырокая сетка насенняводчых станцый, якія паляпшаюць і вывадзяць новыя гатункі ільну і забяспечваюць ім калгасы.

Вялікія задачы стаяць перад ільнаводамі ў бягучым годзе. Яны абавязаліся павялічыць вытворчасць ільновалакна прыблізна на 60 прац. Калгаснікі не шкадуюць сіл і працы, каб выканаць свае абавязацельствы.

В. ХОНЦЭР

Летні адпачынак дзяцей

Усенароднай любоўю і ўвагай карыстаюцца дзеці ў Савецкім Саюзе. Дзяржава стварыла ўсе ўмовы, каб дзеці пасля напружанай вучобы добра адпачылі ў час летніх канікул.

Радасным быў летні адпачынак у беларускіх рабят.

У самых маляўнічых кутках Беларусі працавала каля двухсот піянерскіх лагераў, у якіх адпачывала больш 80 тысяч вучняў. На лагерны рэжым было пераведзена звыш 30 тысяч выхаванцаў дзіцячых дамоў і школ - інтэрнатаў, а таксама 56 920 выхаванцаў дзіцячых садоў (пшэдшколя).



Добра паплёскацца ў вадзе. (Піянерскі лагер для дзяцей рабочых мінскага аўтазавода «Зубронак».)



Турысцкі паход па роднаму краю (Піянерскі лагер для дзяцей будаўнікоў «Будаўнік»).



Працінёла гучыць у лесе музыка П. І. Чайкоўскага. (Піянерскі лагер «Будаўнік»).

ворку было вырыта восем вялікіх ямаў, і я думаў, што яны прадназначаны пад бомбасховішча. Магчыма так і планавалася, але абставіны прымусілі выкарыстаць іх інакш...

У нас пальчатак не было. Даводзілася за ўсё брацца голымі рукамі. Пры датыканні да трупа ў мяне мурашкі прабягалі па целе. Часам мне здавалася, што некаторыя з трупаў яшчэ жывыя і маглі схапіць за руку. Карціна была страшная, але мне нічога не заставалася рабіць, як дзейнічаць рашуча.

Я пачаў выцягваць трупы на панадворак і складаць ля агню. Іншыя кідалі іх ў яму і аблівалі нафтай. Некалькі дзесяткаў трупаў, зваленых у горбу, гарэла, распаўсюджваючы страшны пах.

У гэтай кашмарнай аперацыі ўдзельнічала каля двухсот чалавек. З часам я амаль супакоіўся і пачаў думаць аб тым, як - бы аблегчыць сваю працу. Я спрабаваў цягаць цяжкія мёртвыя целы то за ногі, то за галаву.

Каб не засталіся жывыя сведкі, якія маглі б расказаць аб існаванні нязвыклай турмы, вязняў забівалі ціяністым каліям, атравіўшы ім ежу. А тых, хто, прадчуваючы бяду, адказаўся ў той дзень ад ежы, растрэльвалі з кулямётаў праз вокна ў дзверах для перадавання ежы. Раненых потым дабівалі з пісталетаў.

Да прыходу савецкіх войск нам трэба было знішчыць трупы і турму. Таму нас ні на мінуту не пакідала думка аб тым, што мы не можам сябе лічыць у бяспечнасці, пакуль застанецца неспалены хоць адзін труп.

Хутка стала ясна, што спаліць усе трупы ў васьмі ямах немагчыма. Яшчэ не згарэла адна партыя трупаў на дне ямы, як на яе скідвалі другую.

Калі б трупы спальваліся поўнасцю, то хапіла б месца для ўсіх, але нас падганялі. Да сямі гадзін вечара ўсе восем ямаў былі запоўнены попелам і касцямі з астаткамі неспаленага мяса, але каля ямаў заставаліся яшчэ горбы мерцвякоў.

Неўзабаве загадалі насіць ваду і гасіць агонь у ямах. Мы пачалі заліваць полымя. Спачатку гарэўшая нафта ўспыхнула яшчэ мацней, але затым агонь аслаб. Калі ён зусім згас, мы пачалі выцягваць трупы з ямаў. Цалкам спаленыя трупы рассыпаліся, і мы выкідвалі попел і косці лапатамі і віламі. Але большасць трупаў спалілася толькі часткова. Мы спрабавалі падчапіць паасобныя часткі віламі, але вілы не затрымліваліся ў спаленым мясе, і падчэпленыя кавалкі падалі назад у яму. Таму нічога не заставалася рабіць іншага, як выцягваць іх рукамі. Але і рукамі было працаваць вельмі цяжка. Уздутае і, здавалася пруткае чалавечае мяса ў руках распаўзалася, як размоклае мыла, і прашмыгвала між пальцамі. Нам, прывычаеным да трупаў, ужо не дзейнічаў на нервы выгляд апаленых касцей, аднак поўспаленыя часткі чалавечых цел і ўнутранасці сюд-туд прымушалі ўздрыгваць са страху. Асабліва страшна было, калі траплялася галовы з часткай захаваўшагася твару. Хапіўшы такую галаву, чорную з аднаго боку і як бы жывую з другога, з якога глядзелі яшчэ не страціўшы свайго бляску вочы, я адчуваў сябе паралізаваным духам помсты, якая веяла ад гэтых вачэй. Здавалася, не будзе канца нязноснай працы. На тварах людзей, занятых ёю, ужо немагчыма было прачытаць чалавечага выразу. Я ледзь варушыў рукамі і, бы шалёны, не адчуваў, як ад жару ў мяне на галаве часам запальваліся валасы.

Неўзабаве на панадворак уехала некалькі грузавікоў. Падвезлі драбілкі для крышэння касцей. Цяпер над выцягнутымі з ямаў астаткамі трупаў пачалі праводзіць новую аперацыю. Паасобныя часткі білі аб зямлю, білі па іх лапатамі, каб аддзяліць мяса ад касцей. Мяса зноў кідалі ў ямы, аблівалі нафтай і падпальвалі. Косці закладвалі ў драбілку, дзе малолі, затым насыпалі іх на грузавікі і вывозілі. Ужо цямнела, але работы яшчэ было шмат. Неўзабаве паставілі пражэктары, і работа працягвалася. Калі адзін з грузавікоў, вяртаючыся з чарговага рэйсу, праязджаў міма, з кузава выскачыў чалавек і хлопнуў мяне па плячу. Гэта быў Хаясіда. Мы моўчкі паглядзелі адзін на аднаго. Хаясіда галавой паказаў на аўтамашыну як бы пытаў, ці не хачу я праехацца з ім. Я згадзіўся. Узяўшыся за лапаты, мы заладавалі машыну змолатымі касцямі і селі ў яе.

— У кожным выпадку, гэта работа лепшая, — сказаў Хаясіда.

Выехаўшы за вароты, машына пайшла па траве. Навокал ляжаў роўны стэп, і толькі мясцамі трапляліся лагчыны, запоўненыя вадою. Косці скідвалі ў гэтыя лагчыны. Каб потым не падумалі, што гэта чалавечыя косці, іх завальвалі рэшткамі спаленых трупаў коней і іншых паддоследных жывёлін, зверху раскідвалі іх галовы, ногі і г. п.

Работа закончылася глыбокай ноччу.

Нас адпусцілі на паўгадзіны на вячэру. Нягледзячы на пусты жывот нам не ўдалося праглынуць ні кавалка. Мы да самых касцей прасяклі непрыемным пахам. Зняможаныя мы кінуліся на ложакі.

(Працяг будзе)

За ліквідацыю туберкулёзных кароў

Вельмі многа ўвагі ўдзяляе наша партыя і ўрад ахове здароўя. Вось таму вядзецца цяпер вострая барацьба з туберкулёзам у людзей.

Але каб паспяхова змагацца з гэтай грамадскай хваробай, неабходна ліквідаваць усе яе ачагі, усе яе крыніцы.

Адной з самых небяспечных крыніц захворвання людзей туберкулёзам з'яўляецца малако ад хворых кароў на гэтую хваробу. Небяспека тым большая, што туберкулёз можа пераносіцца з жывёлы на чалавека і наадварот. У залежнасці ад хворага месца ў арганізме каровы адрозніваецца некалькі тыпаў туберкулёза, а менавіта, вымя, лёгкіх, жалудка і г.д.

Такім чынам карова хворая туберкулёзам дае малако з туберкулёзнымі бактэрыямі і калі яго п'ецца не пераваранымі, дык яно можа заразіць чалавека.

У нашым ваяводстве ў гэтым годзе распачалася акцыя барацьбы з туберкулёзам у кароў. Да гэтай так важнай справы некаторыя гаспадары па-сур'ёзнаму не адносяцца і вераць розным плёткам у сувязі з адборам хворых кароў, хаця за гэтыя каровы дзяржава дае высокую грашовую кампенсацыю.

Калі прыязджае ветэрынарная экіпа да вёскі, яна пачаткова дае спецыяльныя ўколы ўсім каровам і адначасова іх «кальчыкуе». Пасля трох дзён экіпа распазнае хворыя туберкулёзам каровы, і на іх вушах зверху вырэзвае трохвугольнік. Такія каровы мусяць быць у назначаны тэрмін адведзены да бойні.

Часта здараецца так, што высокамалочныя і тлустыя каровы таксама хворыя туберкулёзам. Трэба ведаць гаспадарам, што на рынку нельга купляць не «кальчыкаваных» кароў, або «кальчыкаваныя» і з выразаным трохвугольнікам на вуху. Калі б што здарылася з такой каровай, тады за яе ПЗУ не плаціць «асэкурацыі». Бачым, што гаспадары павінны неабходна аказаць як мага большую дапамогу ветэрынарнай экіпе, якая кладзе шмат намаганняў, каб на вёсках не было туберкулёзных кароў, ад якіх малако можа заражаць людзей туберкулёзам, а ў першую чаргу нашых дзяцей.

М. Х.



Ветэрынарная экіпа на вёсцы.

Арганізатарамі павышэння сельскагаспадарчай культуры з'яўляюцца сельскагаспадарчыя гурткі. Менавіта яны закупляюць усё больш і больш сельскагаспадарчых машын, якія ў значнай ступені садзейнічаюць лепшай апрацоўцы зямлі.

На Бельшчыне ўсе 84 сельскагаспадарчыя гурткі маюць сеялкі, культыватары, веялкі і г. д., 28 гуртkoў карыстаюцца малацільнымі агрэгатамі і гэтым самым аблягчаюць працу не толькі членам гуртка, але і аднавяскоўцам.

ГУРТКІ НА БЕЛЬШЧЫНЕ ПЕРАКАНАЛІСЯ

Сельскагаспадарчыя гурткі ў Парцаве, Орлі, Бранску, Адрыянках, Дзяніскax і Рэпісках маюць уласныя трактары і прычэпы. Гурткі ў Бранску і Адрыянках у мінулым годзе пераканаліся, якую вялікую карысць прыносіць механізаваная апрацоўка зямлі, і вось таму сёлета закупілі яшчэ па адным камплеце сельскагаспадарчых машын. З кожным годам гуртkoўцы ўсё большую ўвагу звяртаюць на пасеў кукурузы і закладанне сіласных ям. Гэта справа цяпер найлепш выглядае ў Казлах і Плёсках, дзе на плошчах больш 2 га добра ўрадзіла кукуруза. Значыць, шмат будзе для жывёлы каштоўнага корму з сіласу.

М. С.

ДОБРЫ ПАЧАТАК

У вёсцы Гацькі, Бельскага павета, у будынках былой спулдзельні прадукцыйнай адчынены адкормачны пункт. Ён у бліжэйшай будучыні памесціць 2000 штук беконаў. Гэты пункт выдатна ажывіць гаспадарчае жыццё ў павеце. Яго працаўнікі будуць вырошчваць жыта і бульбу на 50 гектарах грунтаў (з фундушу зямлі), карыстаючыся найноўшымі дасягненнямі агратэхнічнай навукі. Іх перадавы вопыт будуць пераймаць мясцовыя сяляне і тым самым пашырыцца прагрэс у сельскай гаспадарцы. Многія гаспадары могуць быць пастаўшчыкамі парасят для пункту, які заплаціць ім за кожную штуку добрую пану.

Адкормачны пункт у Гацьках разумна выкарыстае адкіды розных навакольных вытворчых прадпрыемстваў. Ён будзе мець таксама і ўласную пашу.

Адкрыццё адкормачнага пункта з'яўляецца значным гаспадарчым мерапрыемствам, якое прынясе сур'ёзную карысць мясцовым сельгасгурткам і сялянам - аднаасобнікам.

НЕСЦЯР ПЕРАБОЙ

ЛЮДЗІ і АБАВЯЗКІ

(Працяг са стар. 1)

сцей не будзе. Сёлеташнія ўраджаі былі ж нядрэнныя. А вядома, што калі гаспадар сам мае, то і дзяржаве не пашкадуе.

— Ці ёсць у грамадзе такія сяляне, якія ўжо поўнасцю разлічыліся са сваіх належнасцей перад дзяржавай.

— Несумненна ёсць.

— Маглі б назваць некалькі прозвішчаў?

Старшыня задумаўся.

— Чаго ж тут яшчэ доўга думаць, — прагаварыў сакратар прэзідыума. Вось хаця б бацька старшыні — Міхась Пракопчук з Каўпакоў. Ён як і ў мінулыя гады першы ўжо поўнасцю выканаў свае належнасці за 1960 год у здачы збожжа, мяса, зямельным падатку і складчынах ПЗУ. А гаспадарка ў яго не зусім малая, 12 гектараў.

— Навошта бацьку прыгадваць, — запярэчыў старшыня. — У нас жа ёсць і шмат другіх сялян, якія поўнасцю разлічыліся з належнасцей перад дзяржавай.

— Можна і другіх, — адказаў я, — але калі разыходзіцца аб бацьку, дык прыклад нядрэнны. Так і павінна быць.

— Запішыце яшчэ Трахімчука з Фальваркаў Тыльвіцкіх; ён таксама ўжо поўнасцю выканаў свае гадавыя належнасці, — прагаварыў старшыня, разглядаючы паперкі. — Уладыслаў Гваздзей і Іван Жак з Каўпакоў вартыя таксама пахвалы. І Міхась Сідаровіч з Малынкі заўсёды першы.

— А ёсць такія сяляне, якія б маглі, а не хочуць поўнасцю рэалізаваць нарыхтовак?

— Нажаль ёсць і такія, — адказаў уздыхнуўшы старшыня. Вось і цяпер мы ўжо шэсць прапаноў падрыхтавалі на калегію.

— Што гэта за людзі?

— Ведаеце, — адказаў старшыня, — я пакуль яшчэ не хацеў бы называць іх прозвішчаў. Мы яшчэ іх паклічам, пагаворым з імі. Большасць з іх, як мне вядома, наракаюць на недахоп рабочай сілы. А дзеці іх у Беластоку на пасадах, матацыкламі ганяюцца. Дык вось, калі бацька не захоча аддаць належнасцей, мы адпаведную пісульку ва ўстанову накіруем, дзе яго сынок працуе. Мо' гэта паможа. А ў сваю чаргу і калегія пагаворыць з такім, які спецыяльна не хоча рэалізаваць нарыхтовак. Інакш жа нельга з такімі. Трэба ж план выканаць і аддаць дзяржаве тое, што належыцца.

— Да пабачэння. Жадаем поспехаў у выкананні плана нарыхтовак.

(вб)

МІКОЛА АЛТУХОЎ

ФАЛЬЖА

Ён. Пытанне шлюбу — гэта вельмі сур'ёзнае пытанне. І для мужчын гэтае пытанне сур'ёзнае. І для жанчын асабліва. Чаму асабліва? Ды вось, калі ласка, выслухайце невялікую гісторыю, якую нядаўна расказала мне адна грамадзянка, Марыя Пятроўна.

Дарэчы, гэтую павучальную гісторыю яна сама вам раскажа. Даю ёй слова...

Яна. Што вы так глядзіце на мае рукі? Няўжо прыкметна, што яны дрыжаць?.. Так, трохі дрыжаць. Але вы паглядзелі б, што было ўчора. Яны вось так дрыжалі... Так, цяпер значна менш. І нават спакойным тонам я магу расказаць, што здарылася са мной... (Уздрыгнуўшым голасам). Справа ў тым, што я... мне... Ну, адным словам, адзін чалавек прапанаваў мне быць яго жонкай...

Як бачыце, я нічога выключнага з сябе не ўяўляю, не вызначаюся ні асаблівай прыгажосцю, ні залішняй маладосцю. Але тым не менш гэта факт — атрымала прапанову ад аднаго чалавека выйсці за яго замуж...

Хто ён? Кватарант. Жыхар нашай кватэры. Па прафесіі ён тэхнік або нават, здаецца, інжынер, без дыплома. Адным словам, ён нешта чэрціць і пры гэтым вынаходзіць. Нейкі асаблівы бак для пітной вады і для арашэння гарода, калі гэтую ваду чамунебудзь не выпілі. Карацей гаворачы, чалавек даволі культурны і нават музычна - адукаваны — на раялі можа іграць. Іншы раз цэлы вечар іграе. Ад няма чаго рабіць. І гэта, вядома, яго абмалёўвае, я б сказала, з добрага боку. Характар у яго надзіва спакойны, летуценны. Ні разу я не чула, каб ён павысіў свой голас. Ужо на што адзінаццацігадовы сынок яго здольны выводзіць з сябе людзей, дык ён і на сына не мае прывычкі крычаць.

Ну, іншы раз з выхаваўчай мэтай ласць ён плескача або здаля пакажа яму кулак. І ўсё. Спакойна пераходзіць да сваіх чарговых спраў.

А ўжо сынок у яго такі, што, як кажуць, «забяры ты маё гора». Нядаўна ён узяў і адкрыў на кухні газ. Хацеў, кажа, паглядзець, што з жыхарамі будзе. Дык і тут бацька не стаў яго лаяць. Толькі мякка ўсміхнуўся і кажа: «Так, ён у мяне цікаўнае дзіця».

І вось, між іншым, аднойчы вечарам я іду па калідоры на кухню. А дзверы ў яго пакой адчынены. І я чую — ён дрынкае на раялі. А я іду па калідоры і не звяртаю на гэта ўвагі... А ён, не адрываючыся ад клавішаў, гаворыць мне...

Ён. Заходзьце да мяне, Марыя Пятроўна... Пасядзім, пагутарым... музыку паслухаем... Заходзьце, калі ласка...

Яна. Дзякую вам, Васіль Васільевіч... З задавальненнем... Нешта вы апошні час у такім сумным, я б сказала, настроі?

Ён. Бачыце, Марыя Пятроўна, я — удавец. Большую частку дня знаходжуся на працы, і, вядома, за сынком маім Сашкам глядзець няма каму. Можа, мне ажаніцца з якой-небудзь Фефеляй, каб яна маё дзіця глядзела? Га? Як вы на гэта глядзіце і што мне параіце?

Яна. Паколькі гутарка зайшла пра Фефелу, дык я тут пры чым? Далібог, не ведаю, Васіль Васільевіч. Вырашайце такія адказныя пытанні самі.

Ён (іграе). Ці падабаецца вам, Марыя Пятроўна, гэтая музыка?

Яна. Так, музыка нішто сабе, але толькі я не ведаю, што яна, так сказаць, адлюстроўвае.

Ён. Яна расказвае пра мае нявыказаныя пачуцці да той асобы, якую я маю на ўвазе.

Яна (меладычна засмяяўшыся). Каго вы маеце на ўвазе? Ці не тую, даруйце, «Фефелу», якая ваша дзіця павінна глядзець?

Ён (фальшыва засмяяўшыся). Ну, што вы, Марыя Пятроўна! Я забыў і думаць пра гэтую фразу. І вам прапаную яе забыць.

Яна (какетнічаючы). Не ведаю, ці змагу я забыць гэтую фразу.

Ён. А вы лепш запомніце іншыя словы, якія я збіраюся зараз вам сказаць. (Іграе на раялі.) Гэтую музыку я прысвячаю вам!

Яна (здзіўлена). Мне?

Ён. Так, Марыя Пятроўна, вам. Іншымі славамі, той асобе, да якой я маю нявыказаныя пачуцці.

Яна (ляпеча). Ці так гэта?.. Чым дакажаце?..

Ён. Памяркуйце самі — ці ж магу я без пачуцця да вас прымусіць клавішы раяля выпраменьваць такую прыгожую музыку? (Іграе і спявае: «Здесь тонуть неосторожно, можно птичек напугать».

Яна. Вельмі сумелася я ад гэтых слоў, выбегла з яго пакоя. І тут увесь калідор паплыў перад маімі вачыма...

Ледзь дайшла да кухні і вось так упала на табурэтку. Тут усе жыхары на мяне глядзяць і гавораць мне: «Ах, Марыя Пятроўна, будзьце асцярожныя з ім!»

А адна з пажылых жыхарак, узяўшы мяне за руку, усклікае: «Ах чаму мы, жанчыны, так даверлівыя да такіх слоў? Умаляю вас — праверце яго, перш чым выйсці за яго замуж!»

ПАЧАТАК ШКОЛЬНАГА ГОДА

У ФАЛЬВАРКАХ ТЫЛЬВІЦКІХ

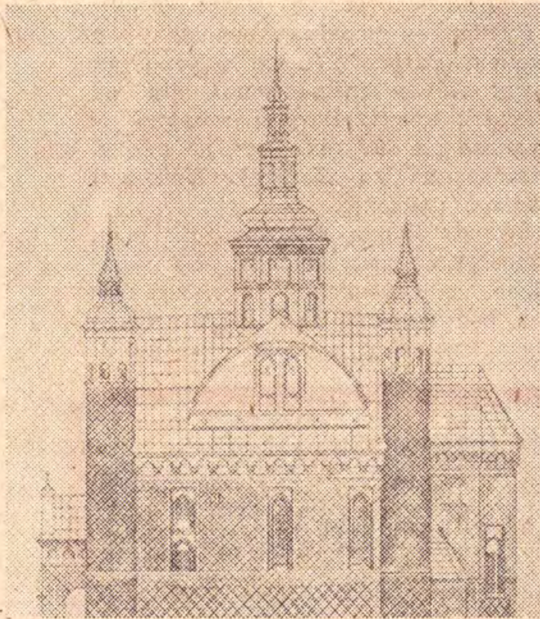
Рэдка калі адчуваюць сябе школьнікі так урачыста, як у час распачацця новага навучальнага года. Свежа адпрасаваныя, чысценькія ўборы, акуратна прычэсаныя валасы дзяўчынак, коратка падстрыжаныя чупрынкі хлопцаў. А колькі радасці ў бліскучых вачанятах, колькі надзеі і мар на ўсё тое незвычайнае, чаго яны навучацца на працягу 10 месяцаў новага навучальнага года. Адначасова бліжэй прыглядзеўшыся да іх урачыстых тварыкаў, пабачыш нейкую засяроджанасць і сталасць. Закончыліся так радасныя бестурботныя дні канікулаў, пара ўзяцца за навуку.

Сямікласная школа ў Фальварках Тыльвіцкіх, Беластоцкага павета, сустрэла сваіх школьнікаў нававымаляванымі сценамі, адноўленымі партамі, чысцінёй і парадкам. Будынак школы хоць і вельмі стары, яму ўжо больш за 100 год, але дзякуючы клопатам ГРН, выглядае нядрэнна. У шырока адкрытыя дзверы натоўпам уваходзіць вясёлая дзетвара. Бацькі за ручкі вядуць першакласнікаў. Іх сёлета каля дваццаці. Старэйшыя школьнікі падрыхтавалі сваім наймалодшым сябрам маленькую ўрачыстасць. Іх сустракаюць букетамі кветак і цукеркамі. У адной са

(Працяг на стар. 7)

АХОЎВАЕМ ПОМНІКІ МІНУЎШЧЫНЫ

Шмат цудоўных помнікаў культуры, знішчаных часам, вайною, ці неспрыяльнымі ўмовамі, пад руплівымі рукамі рэстаўратараў вяртаюць свой ранейшы выгляд. Дзякуючы гэтым цудоўным рукам і прыдзеленым дзяржавай значным фінансавым сродкам, здабудзе свой ранейшы выгляд, між іншым, і выдатны помнік будаўніцтва XVI стагоддзя палац Хадкевічаў у Супраслі. Зараз тут ідуць рэстаўрацыйныя працы, якія вернуць гэтай гістарычнай пабудове яе ранейшую велічнасць.



Так выглядала Супрасльская царква ў XVI стагоддзі.



Адна з добразахаваўшыхся паліхроміі ў гэтым палацы.



Агульны від на палац Хадкевічаў у важным у мінулым цэнтры ўсходне славянскай культуры — Супраслі.

ПЕРШЫЯ КРОКІ

З вялікім хваляваннем выпускніца педагагічнага ліцэя ў Бельску Марыся Бурак ехала ў вёску Кожына. Як аднясуцца да яе настаўнікі, як спаткаюць вучні, жыхары вёскі — вось гэтыя пытанні непакоілі маладога пачынаючага педагога.

І вось яна ў Кожыне на Бельшчыне. Першыя знаёмствы з настаўнікамі і жыхарамі вёскі вельмі ўзрадавалі маладую настаўніцу. Педагагічны калектыў, і перш за ўсё кіраўнік школы Сяргей Федарук, паклапаціўся аб памяшканні для яе.

Ірына Буслоўская, якая сама два гады таму назад у гэтай школе рабіла першыя крокі ў настаўніцкай працы, дапамагла Марысі Бурак у разлажэнні на квартал матэрыялу да выкладання. Адным словам, Марыся адчула клопаты аб ёй з боку вопытных педагогаў.

І вось першыя самастойныя ўрокі. Столькі дапытлівых вачэй не зводзяць з яе позірку ні на хвіліну. Але Марыся Бурак не разгубілася, хаця і хвалявалася. Яна ўпэўнена пачала ўрок.

— І я цяпер стараюся, — сказала Марыся Бурак у гутарцы са мной, — каб «улезці ў душу» кожнага вучня, каб зразумець, што кожны думае, чым цікавіцца.

Вядома, справа гэта нялёгкая, але Марыся Бурак паспяхова спраўляецца з высакароднымі абавязкамі выхавання падрастаючага пакалення.



Руіны знішчанай гітлераўцамі царквы ў Супраслі.

(пч)

ФАЛЬШЫВЫ ЖАНІХ

Вярнулася я ў свой пакой, як кажуць, сама не свая. Усю ноч не спала, вырашала пытанне: як бы праверыць мне Васіля Васільевіча?

І вось раніцай мне ўдалося праверыць... Раніцай з усмешкай на твары я ўвайшла ў яго пакой... «Добрай раніцы, кажу, Васіль Васільевіч...»

Ён (нядбайна). А-а, добры дзень...

Яна. Добры дзень, Васіль Васільевіч...

Ён. Што скажаце, паважаная?

Яна. Дык вось я... наконт учарашняга.

Ён. Ах, так... Ну, што? Парашылі выйсці за мяне замуж?

Яна. І сама не ведаю, Васіль Васільевіч...

Ён. А хто ведае, дворнік?

Яна. Не, я кажу — цяжкае пытанне. Трэба было б памеркаваць, што да чаго...

Ён. А што меркаваць? Выходзьце і ўсё! А не — адразу так і скажыце, каб мне не траціць каштоўнага часу.

Яна (збянтэжана). Хацелася б раней пачуць вашы пажаданні, умовы, патрабаванні...

Ён (дзелавіта). Умову я стаўлю адну — кідайце да д'ябла працу і цалкам займайцеся маёй гаспадаркай.

Яна. Ну як жа так кідаць працу? Я, Васіль Васільевіч, прывыкла працаваць.

Ён. Гэта добра, ухваляю. І ў гэтым сэнсе магу вас супакоіць, працы ў мяне хопіць для вас. І бялізну памыць, і адпрасаваць, і кватэру прыбраць...

Яна (у тон яму). Абед згатаваць...

Ён. Абед, вядома, згатаваць, на базар схадзіць, бялізну падрамантаваць...

Яна (у тон яму). За Сашкам паглядзець...

Ён. Ды ўжо і за Сашкам вам прыдзецца паглядзець. А то хуліганам вырасце... Акрамя таго — штаны яму пашыць, паліто перавярнуць... Ды і я ўвесь абарваўся да чорта, касцюмы мае трэба парамантаваць...

Яна (з хітрынкай). Цалкам згодна на гэтыя ўмовы, але толькі загадзя хачу дагаварыцца: у нядзелю бяру выхадны дзень.

Ён. Як гэта выхадны дзень?

Яна. Так, у нядзелю бяру выхадны дзень.

Ён. Гэта значыць, у нядзелю мы з Сашкам павінны не есці? Ну, не, Марыя Пятроўна...

Яна. Акрамя таго, бяру два тыдні адпачынку кожны год...

Ён. Што значыць два тыдні адпачынку? (Засмяяўшыся.) Ах, не, вы мяне не зразумелі. Марыя Пятроўна! Я ж не наймаю вас у домработніцы! Што вы! Няўжо я рашыўся б так прынізіць вас? Наадварот, я раблю вам законную прапанову быць маёй жонкай... Пры чым тут адпачынак ці выхадны дзень?

Яна. А ці не лепш, Васіль Васільевіч, перш чым выйсці за вас замуж, гадок паслужыць у вас у якасці хатняй работніцы, паколькі я хачу высветліць, ці спраўлюся я з вашай гаспадаркай.

Ён. Гэта, вядома, добра, але тады вы запатрабуеце і зарплату, і застрахаваць вас, і спецвопратку...

Яна. Ды ўжо ўсё, як належыць.

Ён. Ну, не... Дудкі-с...

Яна. Як хочаце...

Ён (пакрыўджана). Я вам, Марыя Пятроўна, прапаную законны шлюб, а вы так прыніжаеце мае высокія пачуцці. Не чакаў ад вас такой меркантыльнасці...

Яна. Ды ўжо якая ёсць... Значыць, не жадаеце часова залічыць у домработніцы?

Ён. Нерэнтабельна, Марыя Пятроўна... (Сеўшы за раяль.) Дурняў цяпер няма... (Іграе.) «Здесь тонуть неосторожно...» (Працягвае іграць, яна гаворыць на музыцы).

Яна. І тут я поўнасцю ўбачыла, які гэта чалавек і які ў яго камерцыйны падыход да шлюбу. Я ўбачыла, што гэта фальшывы чалавек і больш таго — фальшывы жаніх.

Так, вядома, цяпер часам можна пачуць пра таго ці другога чалавека, што ён фальшывы, не трэба давяраць яму... А як даведацца пра гэтую душэўную якасць, якая, як кажуць, на ілбе не напісана?

Вось, у тэатры я заўсёды змагу адрозніць — хто фальшывы, а хто не...

Нядаўна бачу — адзін глядач есць мандарыны, шалупінне кладзе ў кішэню свайго суседа... Тут адразу, і, так сказаць, па ходу дзеяння бачны чалавек...

А ў жыцці? Вось у жыцці распазнаць цяжэй. Праўда, аднаго я, як бачыце, распазнала. А што толку? Засталася, як кажуць, пры цікавым інтарэсе.

Але ўсё ж гэта лепш, чым фальшывы муж або жаніх!

АБ ЦУДАХ

З СЯРЭДНЕВЯКОЎЯ
Некалькі цудаў св Станіслава.

Цуд першы. Адна жанчына парадзіўшы дзіця цярпела страшныя мукі. Потым спаралізавала ёй левую руку і нагу. Хворай жанчыне з'явіўся аднойчы ў сне муж у белай адзежы і сказаў ёй: «Прыймі дзіця здаровую раду, пакінь усе людскія лякар-



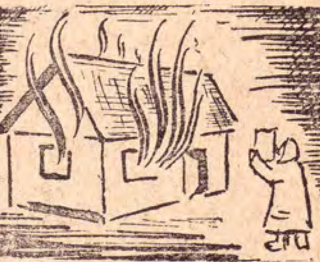
ствы, якія табе не памогуць і аддайся ў апеку біскупа Станіслава і выздаравееш».

Цуд другі. Адна дзяўчына спад Кракава мела (нібы) пад векамі чарвякі. Калі гэтых чарвякоў ніякім людскім спо-



сабам не ўдавалася вырваць з ачэй, бацькі дзяўчынкі заняслі яе ў касцёл, дзе і выздаравела.

Цуд трэці. Жонка нейкага там Пятра мела страшную хваробу, якая зрабіла яе так брыдкай, што ніхто без агіды не мог на яе глянуць. І хоць лякарская штука доўга працавала над яе



выздараўленнем, го аднак нічым лекары не маглі дапамагчы. Выздаравіў яе персцень біскупа.

Цуд чацвёрты. Малому хлопчыку гніў жывот і выпадалі ўнутранасці. Бацькі пераканаўшыся, што лякарства яго не вылячыць, занеслі хлопца да магілы біскупа Станіслава, дзе выздаравеў.

Цуд пяты. Бура пагражала затапленнем карабля і ўсе людскія намаганні нічога не памаглі. Толькі цуд памёршага біскупа выратаваў людзей.

Цуд шосты. Як цудоўная кара за забойства інквізітара Швенкінфельда, выбух у Вроцлаве пажар. «Адна набожная жанчына з манастыра бачыла падчас пажару, як над горадам лётаў з мячом анёл, які кідаў на горад распаленыя вугалі і раздзьмухвай полымя, каб хутчэй гарэла». Было гэта 8 мая 1342 г. Згарэў тады амаль увесь горад, «хоць усе ахвярна гасілі пажар». А вось яшчэ два цуды апата Бенедыкта.

Цуд сёмы. У 1665 годзе пэўную вёску ў Латарынгіі (Францыя) наведвалі частыя пажары. Жыхары пайшлі за дапамогай у манастыр. Там атрымалі медалі..., якія павешалі на сценах дамоў. Пажар спыніўся.

Цуд восьмы. У тым годзе ў Бургундыі (Францыя) запанавала «зараза на быдла». Далі піць быдлу ваду, у якой знаходзіўся медаль святога Бенедыкта і зараза прайшла.

Першая рэч, якая кідаецца ў вочы ва ўсіх цудах, гэта сувязь большасці цудаў з безнадзейнымі выпадкамі, калі людзей апаноўвае пачуццё бяссільнасці: не памагаюць лекары, не можна пагасіць пажару і г. д. Чалавек прыбіты бядой, перастае далей з ёю змагацца, перастае змагацца з заразай, пажарам, і страціўшы веру ў людскія намаганні выглядае дапамогі «сілы вышэйшай».

ВЕРА Ў ЦУДЫ З'ЯЎЛЯЕЦЦА ТАМ, ДЗЕ ЗНІКАЕ ВЕРА Ў СІЛУ ЎЛАСНЫХ РУК, У СІЛУ ЎЛАСНАГА РОЗУМУ, У СІЛУ ЗГУРТАВАНАСЦІ ЛЮДЗЕЙ.

Калі чалавек звяртаецца за дапамогай да «вышэйшых сіл», гэта значыць ён перакрэслівае самога сябе, уцякае ад рэчаіснасці, апускае рукі, паддаецца злу. Калі ў часе пажару я не бягу па ваду, але бяру ў рукі ікону і хрышчу ёю агонь, значыць фактычна я не змагаюся з пажарам, паддаўся — мне толькі здаецца, што я змагаюся з пажарам іконай.

КОЖНЫ ЦУД — ГЭТА ІМКНЕННЕ ЗАБІЦЬ У ЧАЛАВЕКУ ЯГО ВЕРУ Ў СЯБЕ, СВАЕ СІЛЫ, СВОЙ РОЗУМ, ЗАБІЦЬ ВЕРУ Ў ЧАЛАВЕКА. У СІЛУ З'ЕДНАНЫХ НАМАГАННЯЎ ЛЮДЗЕЙ.

Для прыкладу прывядзем цуд св. Северына.

Калісь на сялянскія палі наляцела шаранча. Сяляне пабеглі ў касцёл і пачалі маліцца да св. Северына. Толькі адзін селянін — замест маліцца з іншымі — пайшоў на поле і цэлы дзень змагаўся з шаранчой. Каб аказалася, што барацьба селяніна з шаранчой выратавала яго поле, а палі тых, якія звярнуліся з дапамогай да святога (г. зн. уцяклі ад барацьбы) былі знішчаны. хто ж бы хацеў верыць у цуды? І каб ратаваць гэтую веру ў цуды і паказаць, што чалавек гэта марны, бяссільны чарвяк, св. Северын вымушаны быў не толькі памагчы тым, якія да яго маліліся, але перш за ўсё пакараць таго, які асмеліўся весці барацьбу з шаранчой. І таму пасевы ўсіх засталіся, а аднаго толькі селяніна, які не маліўся святому, былі знішчаны.

Зразумела, што гэты цуд, як і ўсе іншыя **выдуманы**, але не гэта найважнейшае ў цудах. Найважнейшае ў цудах тое, што ў іх выразна і востра выходзіць наверх глыбока антыгуманістычная істота веры ў цуды.

Гуманізм — гэта вера ў чалавека, вера ў людскі мозг, перакананне, што чалавек можа пазнаць і змяніць прыроду, знішчыць зло. Гуманізм — гэта вера ў свае сілы, вера ў навуку.

А вера ў цуды — пярэчыць усяму гэтаму.

Цуды выдумлівала і выдумлівае духавенства. Хіба запытаеце, чаму духавенству патрэбна антыгуманістычная пастава перад жыццём?

Адкажам. Людзі, якія змагаюцца з пажарам, паводкай, заразай, і перамагаюць, пераконваюцца, што з кожным злом можна і трэба біцца, набіраюць веры ў свае сілы; ахоплівае іх радасная надзея, што ў падобны спосаб, спалучыўшы сілы многіх людзей, можна і трэба змагацца таксама з грамадскім злом, што можна дабіцца, каб усе былі роўнымі і ўсе працавалі. Духавенству і панам гэта не на руку. І таму выдумлівалі цуды.

Як жа часта яшчэ і цяпер сярод нас ёсць людзі, якія ахвотна вераць у цуды, а нават чакаюць, каб цуд ім памог у бядзе. Нават у дробных штодзённых выпадках шукаюць нечага незвычайнага: спатыкнуўся — ой, не ўдача, забыў што — не вяртаюся, бо будзе дрэнна, кот перабег дарогу — няшчасце, і г. д.

І з усёй выразнасцю пацвярджаецца яшчэ раз роля ведаў, навукі ў жыцці чалавека. Бо толькі цёмны чалавек паверыць, што будзе няшчасце, калі кот перабяжыць дарогу.

АФРЫКА — краіна цікавая

ЛЮДСКІЯ ГАЛОВЫ І ЖАНОЧАЕ ВОЙСКА

Адной з найбольш асаблівых афрыканскіх краін, сярод тых, якія атрымалі незалежнасць з'яўляецца Дагамей. Мае ён багатую гісторыю. Вялікі кароль дагамеяў — Гоза, які распачаў сваё панаванне ў 1818 г. і панаваў праз 40 год, быў надзвычай ваяўнічым і адначасова вельмі лютым. Муры яго палаца былі збудаваны з людскіх чэрапаў, а спальня вылажана галовамі яго ворагаў. Галоўнай «збройнай сілай» гэтага караля былі войскі жанчын на конях. Налічвалася іх да 18 тыс., а іх адвага не ведала граніц.

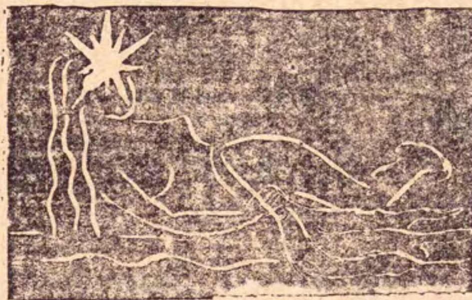
Назва Дагамей паходзіць ад імені аднаго з каралёў і абазначае «Жывот Дана». Кароль Дан вельмі любіў есці свае ахвяры.

Многія дагамеі маюць парэзанае цела. Маладым дзяўчатам робяць нарэзы на целе 12 разоў. Нарэзванне адбываецца публічна і з'яўляецца вялікай урачыстасцю.

ВЕЛІКАНЫ З РУАНДЫ

Руанда — радзіма веліканаў з племені Ватусаў. Людзі з узростам звыш 220 см спатыкаюцца тут на кожным кроку. Ватусы жывуць у Руандзе ад 400 год. Гэта не негры. Выводзяцца ад Хамітаў. Прыйшлі сюды з поўначы.

Ватусы моцна шануюць жанчын. Разводы не дапускаюцца. Калі памірае адзін з членаў роду, яго быдла раздзяляюць так: быкі атрымлівае служба, а каровы — сваякі.



ЗОРКА ВЕНЕРА

Старадаўнія астраномы называлі планету Венеру сястрой Зямлі, таму што па сваіх памерах яна амаль не адрозніваецца ад яе (папярочнік Венеры ўсяго на 156 кіламетраў менш зямнога). У народзе Венеру называюць Заранкай. З-за выключнай блізкасці да Зямлі Венера блішчыць ярчэй за ўсе планеты і зоркі.

Першае важнае адкрыццё адносна гэтай планеты было зроблена ў 1761 годзе Ламаносавым, які ўстанавіў, што на Венеры ёсць атмасфера. Складаецца яна галоўным чынам, з вуглекіслага газу. Такі ж састаў мела зямная атмасфера каля 200 мільёнаў год назад, у каменнавугляны перыяд. З развіццём расліннасці на Зямлі як вядома, змяніўся і састаў атмасферы, павялічылася ў ёй утрыманне кісларода. Такім чынам, гэты працэс магчыма адбудзецца і на Венеры.

Нядаўна з дапамогай радыётэлескопаў удалося пачуць навальніцы на Венеры (найменшая адлегласць да яе — 40 мільёнаў кіламетраў). Тым жа шляхам было даказана, што Венера робіць абарот вакол сваёй асі за 22 гадзіны 17 мінут. Год Венеры карацей за зямны і складае ўсяго 225 сутак, а сярэдняя адлегласць Венеры ад Сонца роўна 108 мільёнам кіламетраў.

ДЛЯ ЗДАРОВЫХ і ХВОРЫХ

Цукар і цукеркі даюць нам шмат калорый, але ў цукры няма вітамінаў, мінеральных солей і бялкоў. Таму, напрыклад, не трэба даваць дзецям вельмі шмат салодкасцей. Харчаванне заўсёды павінна быць разнастайным.

* ⁂ *

Чым больш здробнена ежа пры кулінарнай апрацоўцы, тым лягчэй яна пераграўляецца і тым паўней засвойваецца. Са зваранага цэлага гароху засвойваецца толькі 75 прац., але калі расцерці гарох на кашку, колькасць засвоеных пажыўных рэчываў павысіцца да 95 прац.

* ⁂ *

Пры празмерным ужыванні моцнага чаю ён шкодна ўплывае на арганізм: вялікія дозы тэіну вельмі моцна ўзбуджаюць нервовую сістэму, выклікаюць сэрцабіццё, сон робіцца неспакойным. Апрача таго, лішняя колькасць вадкасці ў арганізме ўскладняе работу сэрца і нырак і садзейнічае вымыванню з арганізма неабходных для яго вітамінаў і мінеральных солей. Асабліва шкодны вельмі моцны чай пры захворваннях сардэчнасасудзістай і нервовай сістэмы. Дзеці таксама не павінны піць моцнага чаю.

УСЯКАЯ ЎСЯЧЫНА

ДЫМ — КРЫНІЦА РАКА

«Дыханне паветрам такога горада як нпр. Лондан, з'яўляецца таксама ракаўтваральнае, як і курэнне 100 папярос у дзень» — так сказаў адзін з вядомых англійскіх хірургаў.

Іншы англійскі прафесар сцвярджае, што рак выклікаюць дымы, якія знаходзяцца ў паветры.

Не толькі тытунь з'яўляецца небяспечным, — рака лёгкіх могуць выклікаць нпр. дымы са спаленай травы.

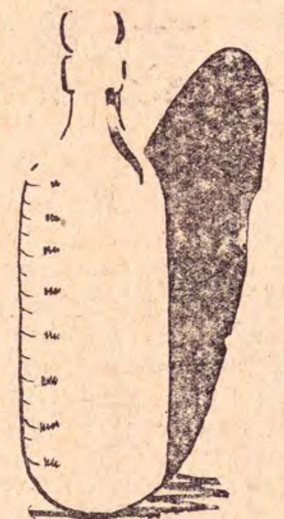
У 90 прац. — згодна з цвярджэннем вучонага — рак бывае выкліканы праз вуглепаходны прадукт, які знаходзіцца ў дыме.

МАЛАКО І ЯШЧЭ РАЗ МАЛАКО

«Дзень малака» быў арганізаваны нядаўна ў Францыі. Заахвочваў ён піць малако. На тэму аджыўчых вартасцей малака выказаліся вядомыя прафесары Францыі.

Малако вельмі карыснае так для дзяцей, як і для дарослых.

Прафесар Дэбрэ ўцвярджае, што дзеці ўсё яшчэ мала п'юць малака і трэба зрабіць усё, каб пілі больш.



НАЛЕЖНЫ ПАДЫХОД ДА СПРАВЫ

Сельгасгурток у Нарві — адзін з найлепшых у Гайнаўскім павеце. Такі загаловак можна было б даць нашай інфармацыі. Ды быў бы яшчэ і за скромны. Вось сяляне Нарві арганізавалі свой сельгасгурток не так даўно, а сёння ўжо ён апярэдзіў іншыя, раней арганізаваныя.

Нарвенскія сельгасгурткоўцы, а іх налічваецца 22, пад ініцыятыўным кіраўніцтвам свайго старшыні Кастуся Смактуновіча пераналі на сваё загаспадараванне 52 га ўгоддзяў з дзяржаўнага фонда зямлі. 36 гектараў ужо загаспадаравана. Вясною была пасаджана бульба, пасеяны лён і іншыя культуры.

Што найважнейшае для сялян, дык гэта тое, што на пачатку жніўня купілі трактар з камплетам машын.

— Навошта ж маюць ляжаць невыкарыстанымі нашыя грошы ў касе фонда развіцця сельскай гаспадаркі, калі нам патрэбныя машыны. Цяпер, калі маем трактар, дык можам паступова раскручвацца, — гаворыць старшыня К. Смактуновіч.

У недалёкай будучыні нарвенскія сельгасгурткоўцы намерваюцца пераняць пад сваю апеку і ў сваё карыстанне хлеў па былым сельскагаспадарчым кааператыве. Намераны таксама атрымаць гумно на гараж для сваіх машын з пакінутай маёмасці. У гэтым напрамку ўжо распачалі яны старанні ў адпаведных улад.

М. К.

Завочная Студыя Асветы і Культуры

1 кастрычніка 1960 года распачынаецца школьны год у Завочнай Студыі для працаўнікоў Асветы і Культуры для дарослых.

Студыя падрыхтоўвае самастойных працаўнікоў і дзеячоў, патрэбных для асветнай і культурнай працы ў радах народовых, Таварыстве па распаўсюджванню ведаў, прафсаюзах, арміі, кааперацыі, маладзёжных арганізацыях ды іншых установах і арганізацыях, праводзячых культурна - асветную дзейнасць.

Студыя ахоплівае сабою ўсю краіну і дзейнічае ў Гданьску, Лодзі, Кракаве, Познані, Варшаве і Вроцлаве. Навука працягваецца тут 2 гады. Школьны год пачынаецца ў кастрычніку, а канчаецца ў верасні.

На Студыю прымаюцца абсальвенты сярэдніх школ, якія працавалі ўжо ў сваёй прафесіі прынамсі год.

Кандыдаты на студыю павінны складаць заяву, уласнаручна напісаную біяграфію, атэстат сталасці або яго копію, пасведчанне аб працы, дзве фатаграфіі.

Заявы прымаюцца да 15 кастрычніка 1960 года. Навука, у асноўным, бясплатная. Кожны кандыдат павінен толькі заплаціць 100 зл, каб пакрыць т. зв. маніпуляцыйныя кошты.

Заяву і ўсе дакументы трэба накіроўваць па адрасу:

Ośrodek Dydaktyczny Warszawa, Pałac Kultury i Nauki XIII piętro, pok. 1310.

Эмка

„NIWA”

Organ ZG BTSK. Adres ZG BTSK: Białystok ul. Warszawska 11, telefon 54-14.
Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok ul. Wesołowskiego 1, tel. centr. 37-41, red. naczelny i sekretariat 25-89.
Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa”.
Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2.40 zł, kwartalnie — 7.20 zł, półrocznie — 14.40 zł, rocznie — 28.80 zł.
Wpłaty kierować na PKO Nr 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch”. Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.
Należność za prenumeratę za granicą wpłacać na konto PKO Nr 1-6-100024 PKWZ „Ruch” Warszawa.
Prenumeratę na Niwę przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą kwartalnie — 10.15 zł, półrocznie — 20.30 zł, rocznie — 40.60 zł.
Zamówienia na Niwę z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONA” Warszawa, Krakowskie Przedmieście nr 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 3.16.

Nkł. 5.000 Bit. N-1

ПАЧАТАК ШКОЛЬНАГА ГОДА

(Працяг са стар. 5)

школьных зал, дзе сабраліся ўсе школьнікі, з прамовай да іх звяртаецца загадчыца школы Ніна Вазнеўская. Гаворыць яна аб вялікіх намаганнях, якія кладзе наша дзяржава на навуку дзяцей, аб пашане школьнага абсталявання, аб дружбе і дапамозе паміж школьнікамі, іх пільнасці і стараннасці ў вучобе. Вучні і іх бацькі горача апладыравалі выступленне прадстаўніка ГП БГКТ. У 9 гадзін усе з увагай выслухалі па радыё прамову міністра асветы, накіраваную да ўсіх школьнікаў краіны. А пасля група дзяўчынак і хлопцаў пад кіраўніцтвам настаўніцы выступіла з песнямі.

(бб)

...ВАЛІЛАХ

Кіраўнік школы Янка Сянкевіч загадвае вучням сабрацца ў двушэраг. З чырвоным сцягам вучні маршыруюць праз вёску і накіроўваюцца да адзінокай магілы, пакрытай кветкамі і агароджанай плотам. Тут пахаваны партызан вядомага ў наваколлі атрада «Бацькі» Антон Завадзкі. Ён жа сам вучыўся калісь у валілаўскай школе... Разгарэлася ў яго нянавісць да гітлераўскага захопніка, паступіў у партызанскі атрад, так, як гэта зрабіла многа людзей з яго аколіцы. Але не дачакаўся свабоды, за якую аддаў жыццё... Паводле слоў загадчыка школы ўжо ўвайшло ў традыцыю школьнікаў апекавацца магілай партызана Завадзкага і ўшаноўваць яго памяць. І гэтым разам ля магілы затрымаліся школьнікі, каб успомніць супольна аб партызане Завадзкім і аб усіх тых, што загінулі ў барацьбе за свабоду, за тое, каб дзеці маглі спакойна вучыцца, а іх бацькі спакойна працаваць.

Загадчык школы Я. Сянкевіч у прамове да вучняў расказаў аб трагічным верасні 21 год таму. Расказаў аб партызанах з наваколля, таварышах Завадзкага, якія загінулі.

Ад імя Галоўнага Праўлення БГКТ з прамовай да вучняў выступіў мгр. Міхась Кураш, рэдактар «Нівы».

Калі я развітваўся з настаўнікамі, вучнямі, са школай, не мог не прыкмеціць насценгазеты на калідоры. Загаловак яе звычайны, просты, вучнёўскі: «За вучобу». Насценгазета выканана здбайна. Бачым тут некалькі артыкулаў і малюнкаў. Усё на роднай беларускай мове. Прыемна было паглядзець, як яны з зацікаўленнем чыталі насценгазету, аглядалі працы сваіх старэйшых сяброў.

(іл)

...ПЛЁСКАХ

Кіраўнік мясцовай сямікласнай школы сябра Барыс Шэрэтуха ўрачыста адкрыў новы школьны год. Ён сардэчна прывітаў усіх школьнікаў, а асабліва жменьку першакласнікаў, якая налічвае 17 дзяцей. У сваім выступленні сябра Шэрэтуха гаварыў аб клапатлівасці асветных улад, дзякуючы якім школа належным чынам падрыхтавалася да сваёй працы.

Пасля выступлення кіраўніка школы, дзяцей прывітаў старшыня бацькоўскага камітэта сябра Пётр Васілюк. Ён уручыў дзецям школьныя прылады. Ад імя ГП БГКТ школьнікам у Плёсках пажадаў найлепшых поспехаў сябра Канапацкі.

Цікава і вобразна аб задачах гаварыў інспектар асветы Гіншт з Бельска. Дзеці горача ўспрынялі яго пажаданні.

У 9 гадзін кіраўнік школы ўключыў радыёпрыёмнік і ўсе выслухалі выступленне міністра асветы Вацлава Тулодзецкага.

Пасля афіцыяльнай часткі школьнікі выступілі з багатай мастацкай праграмай. Яе складалі песні, вершы і малая сцэнічная пастаноўка. У падрыхтоўку мастацкай часткі школьнай урачыстасці ў Плёсках не пашкадавала сваіх сіл настаўніца сяброўка Шэрэтуха. Гэта была сапраўдная прыемная нечаканасць для гасцей. Трэба адзначыць, што ўсе яны атрымалі ад дзяцей прыгожыя букеты кветак.

Эмка

...ГУРАНАХ

Школьнікі з Гуран і Свідзілаўкі ў Сакольскім павеце з асаблівым хваляваннем чакалі новага навучальнага года. Яны мелі пачаць яго ў новенькай, прасторнай, мураванай школе. Надаела ім ужо праз шэраг гадоў гнездзіцца ў трох цёмных хатах. Часта падчас канікулаў не адзін хлапчук выбягаў за вёску, каб паглядзець як працаўнікі Будаўнічага прадпрыемства з Саколкі «спяшаюцца» з заканчэннем апошніх прац.

І вось першага верасня. Вясковыя сцежкі запоўніліся вучнямі. Усе яны з вялікім хваляваннем пераступалі парог новай школы. Звонку яна белая, быццам першы снег. Выглядае вельмі прыгожа. Прыемна вучыцца ў гэткай школе!

Нажаль, першае, мілае ўражанне хутка знікае ўжо за парогам новай школы. Аказваецца, што вокны не дамыкаюцца, што дзверы не шчыльна дапасаваны. У нашым будаўніцтве гэткія сюрпрызы — не першына. Але хто бы падумаў, што Аддзел асветы ў Саколцы забудзе аб гуранскай школе — будаванай як помнік «Тысячагоддзя Польскай Дзяржавы» і да першага верасня не забяспечыць яе школьнымі партамі і доскамі. Новая школа патрабуе ж новага абсталявання, а тым больш школа - помнік «Тысячагоддзя».

Настаўнікі і вучні паглядзелі на голыя снежнабелыя сцены, пастаялі моўчкі ў пустых залах і з болем у душы ды смуткам у вачах вярнуліся да старых хат, у якіх дагэтуль змяшчалася іх школа.

А новы будынак далей пуставаў у сумнай, глухой цішыні, прыпамінаючы больш агрмаданы «помнік нядбайнасці».

ЯКУБ АСАКА

ЯК Я ПАМІРАЎ

(Працяг са стар. 8).

каюк! І так цэлы тыдзень. Ляжыш, нічога не робіш, як тая клешч — жонка звышзабяспечанага мужыка. А раз нічога не робіш, то розная дрэнь у галаву і лезе. От прыпомніліся словы старых людзей, што калі чалавек ніколі ў жыцці не хварэў ды нечакана захварэе, то ўсё роўна, што ўжо на той свет сухары сушы. І яшчэ кажуць, што перад смерцю здароваму чалавеку заўсёды лёгка - лёгка робіцца, толькі пот на лысіне выступае. Я асцярожна падымаю руку, праводжу па лысіне і чую, як па спіне забегалі мурашкі: рука мая — як у лазні на палку. Усё! Канец! Значыць, паміраю па ўсіх артыкулах смяротнага кодэкса. І мая рука ўжо больш не падымаецца, а ў нагах пачаліся дрыжыкі. Мусіць, прадчуваюць дарогу на той свет. Але недзе, можа ў самай сярэдзіне душы, варушылася слабенькая надзея: «А можа яшчэ не ўсё?» Непрытомным позіркам абводжу сцены, столь, і вока натыкаецца на градуснік, што ляжаў на акне. Дрыжачай рукой хапаю і — пад паху. Трымаю хвіліну, другую і баюся глянуць. Што, калі і тут больш за сорак. Градуснік можа сказаць толькі праўду. От каб ён цяпер мне паказаў 36,5°, я мог бы яго праглынуць ад радасці. І вось я асцярожненька, крайком аднаго вока глянуў на градуснік і абамлеў: 42,5°. Значыць, усё. Капцы! Я ўжо, лічы, нябожчык, у якога яшчэ нейкім цудам крыху працуе свядомасць. Ад страху аж вытрашчыў вочы, але нічога не бачу — адны кругі — сінія, жоўтыя. Ляжу, але думка яшчэ варушыцца. Складаю ў памяці прадсмяротную прамову, наказ жонцы, сыну, сябрам, якім я ніякай спадчыны не пакідаю, акрамя клопатаў.

Чую, скрыпнулі дзверы: увайшла ў пакой жонка. Глянула на мяне, і нешта з яе рук дзынкнула па падлозе. Праз колькі хвілін у пакой набілася поўна людзей. Мой сусед і сябра Астапчык спрабуе жартаваць:

— Што ты, Аляксандравіч, у галаву ўзяў, нам заўтра трэба абараняць гонар сваёй футбольнай каманды, а ты нешта надумаўся.

І толькі старшыня мясцкома нарушыў цішыню распараджэннем: «Выклікаць хуткую дапамогу!» А я ляжу і маўчу, толькі як праз туман гляджу на родных і сяброў і думаю: «Гляджу на вас і зайздрошчу: будзеце вы жыць і цешыцца, узводзіць будоўлі да нябёс, толькі без мяне».

І раптам раскрываюцца дзверы — убягае сынок Віцька і пытае:

— Мамка, а хто гэта з акна градуснік узяў?

— Нашто ён табе?

— Гэта ж я апоўдні палажыў яго на акне, хацеў праверыць, колькі градусаў напячэ сонца, ды забыўся. Цяпер ужо сонца вунь дзе.

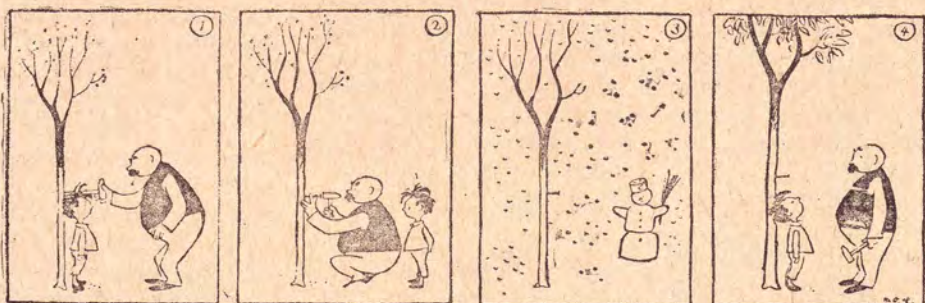
Першы прыйшоў да памяці Астапчык. Ён схапіў градуснік, строс тэмпературу, напаленую сонцам і сунуў мне пад паху. У пакоі стаяла мёртвая цішыня, нібы слухалі сігналы з першага спадарожніка. Праз пяць хвілін Астапчык выняў градуснік, прагледзеў, і рот яго расплыўся аж да вушэй. Сябра падміргнуў усім прысутным і, паказаўшы мне язык, падаў градуснік. Я глянуў, скінуў з сябе коўдру і ледзь не пусціўся ў скокі: градуснік паказваў нармальную тэмпературу.

У пакоі ўсе загаманілі, пачаліся жарты, смех.

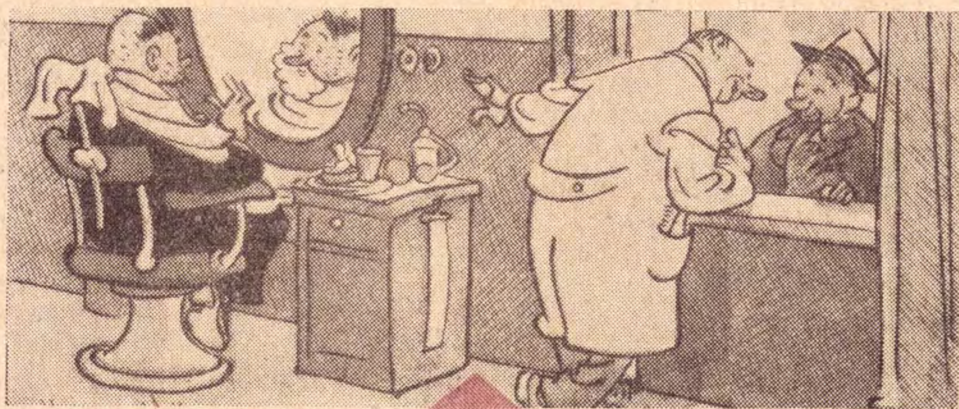
— Ну, Аляксандравіч, так, што заўтра збірайся на футбол.

А я (адкуль у мяне і голас і бадзёрасць узяліся) адказваю: — Ну, у камандзе з мяне, як з казла малака, аслаб, а лекцыю аб дасягненнях навукі прачытаю. толькі ў заключэнне трэба будзе сказаць людзям, што нават лекару, які чытае аб розных палімерах і другіх высокіх матэрыялах, іншы раз не шкодзіць ведаць і аб такіх простых рэчах, як градуснік, самы звычайны градуснік, каб у выпадку чаго не паміраць так, як я паміраў.





Без слоу



— Нешта ты гэтага краўца больш як гадзіну стрыжэш.
— Нічога, ён мой гарнітур больш як год шые.



Жонка, хутчэй сюды! Нашага Гошку па тэлевізару паказваюць...

МІХАСЬ СКРЫПКА

ЯК Я ПАМІРАЎ

Ахвотнікаў паміраць, я думаю, не так багата на зямлі. Спакон веку ўжо такая завядзёнка: людзі хочуць жыць, ды яшчэ можна смела дабавіць, не абы як жыць, а добра жыць, каб ніякай напасці, ні вайны ні гора не ведаць — з песняй лажыцца, з песняй і снедаць. А пра сябе асабіста скажу ад душы: каб было такое таварыства — закантрактаваўся б на дзвесце год і нікому б не скардзіўся, вось толькі б зайздроснікі збоку не назалялі. На гэтую «заяўку» я маю сякія - такія падставы.

Перш за ўсё я — страшэнны аптыміст. Я заўсёды веру ў лепшае і заўсёды ў мяне добры настрой. Памятаю, яшчэ будучы хлапчуком і папаўшы пад дужэйшага таварыша, крычаў:

— Ага, папаўся!

А і падросшы, бядзе не здаваўся. Настрой — вялікая справа. Казаў жа адзін вучоны: «Вясёлы настрой — палавіна здароўя». І скажу праўду, на здароўе не гневаюся. І яно на мяне не скардзіцца — берагу. Вось, напрыклад, жонка пачне, як гэта ўсе кажуць, пілаваць — а я ніякіх ёй сустрэчных «тэзісаў», наадварот: яна галёкае, а я спяваю або патыліцу чухаю. Выпусціць яна ўсе абоймы, астыне, а тады абое і смяёмся. Па-другое, я ўжо і без дактароў ведаю, што пад'есці з апетытам, гэта не тое, што проста насёрбацца. І апетыт на мяне не гневаецца. Па трэцяе, я аматар спорту. Хваліцца не буду — ніякага там майстра мне не прысвоілі. Але ў зборнай футбольнай, у шахматах і па лыжах у апошніх не лічыўся. Адным словам, да кожнай бочкі шпунт. А ў спісах «Спартака» ці «Дынама» ні наўмысля, ні выпадкова не быў.

Яшчэ трэба прыкінуць як плюс для здароўя і тое, што не куру. Малы быў — курыў, то мох, то ў бацькі «бычка» падстрэльваў.

Пэўна вы ў мяне запытаецеся, навошта я гэта ўсё гавару, пералічваю плюсы і ці не хачу я скруціць адказ на пытанне, як я паміраў. Усё тое, што я расказаў, гэта нібы прадмова да адказу, бо паміраць я сапраўды паміраў, прычым так паміраў, што ледзь не памёр, нягледзячы на такія добрыя прыкметы здароўя, як апетыт і настрой.

Было гэта ў ліпеньскую спёку. Ні з таго ні з сяго занямог. Да гэтага, прызнаюся, ніколі ў жыцці не хварэў. Ну, галава там ці жывот на гадзіну - другую забаляць, дык гэта ж не хвароба. А тут проста нямаведама што падкасіла мяне і — на ложак. Я стараюся не здавацца, а яна, немач, гне на ложак. Паляжу, думаю, трошачкі і — на работу. Спрабую ўстаць праз гадзіну — дзе там: у вачах кругі. Сунуў пад паху градуснік — сорак градусаў, як у тым паўлітры. Я пад другую — столькі ж. Ого, думаю, гэта ж кепскія справы: 41 градус — ужо побач са смерцю. Сорак два — і

(Працяг на стар. 7).

ПАПУГАЙ

Прыйшоў я аднойчы ў госці да Міхася. Прабачце, дарагія чытачы, мяне то вы ведаеце, а аб Міхасю ні гу-гу не чулі. Гэта той самы Міхась, які ў мінулым годзе падштанікі згубіў на кірмашы. Зараз, калі вы ўжо ведаеце аб якім Міхасю ідзе размова, скажу вам, што гэтаму Міхасю ўдалося дзесьці дастаць папугая.

Папугай з Міхасём так зжыўся, што толькі гарэлкі з ім не піў. Калі Міхась піў, папугай перш глядзеў, а пасля крычаў дурным голасам усялякія непрыстойныя словы, якіх навучыўся ў п'янага Міхася.

Сяджу, значыцца, я ў Міхасёвай хаце ў якасці госця і гаворым ад душы — успамінаем, што пражылі, колькі разоў цэны выраслі і абніжаліся, а пасля я пытаю:

— Скажы, сябра ты мой, як пройдзены намі шлях назваць?

А за плячыма Міхася вокліч чуваць: «Ад Леніно да Бярліна!»

— Нешта твая каляровая варона ў размову ўключаецца, — заўважваю.

А Міхась на тое:

— Шут з ёю, не звяртай увагі, а то яшчэ лаяцца пачне.

Гаворым мы аб ураджаі ў гэтым годзе.

— Пышна, — гавару, было б па 20 цэнтнераў з гектара сабраць.

А заграннічны пятух крычыць: «Дурань думкамі багаты!»

— Уласна кажучы, з кім я гавару? — з табою, ці з гэтым чортам зялёнахвостым? — пытаю.

А Міхась замахаў рукамі і пачынае жаліцца, як хадзіў у грамадскую раду за дазволам бычка зарэзаць, але так як вяпрука на план не адставіў, дазволу не атрымаў.

— Бюракраты няшчасныя! Што ж агульнага мае бычок з парсюком, — спачуваю. А папугай крычыць: «Далоў фашыстаў»!

— Мне твой каляровы дурань на нервы дзейнічае. Калі ўлады такое пачуюць, непрыемнасці будуць, — гавару.

А Міхась мяне супакойвае:

— Мой попка да мундзіра з пашанай адносіцца. Учора пісьманосца за міліцыянера палічыў і крыкнуў: «Няхай жыве рэвалюцыя».

Супакоіўся я. Бачу, птушка добранадзейная, і гавару:

— Вось каня б дакупіць. Мы б з табой на вывазцы лесу зарабілі.

Толькі дзе б грошыкаў дастаць?

Міхась не паспеў губамі паварушыць, як тут...

«Гані пяршак. Так-так!» — зашчоўкала клювам паганая птушка.

— Я б зарэзаў гэтага пятуха і ў каструлю кінуў, — гавару, а папугай крылламі б'е па клетцы і крычыць: «Ратуйся, хто можа!»

— Ён разумее, ці падурному крычыць? — пытаю.

А Міхась плячыма паціскае (адкуль, моў, ведаю) і тлумачыць, што бываюць дні, калі папугай і словам не адазвецца.

— Сустрэнемся ў такі дзень і пагаворым без перашкоды, — прапаную.

З Міхасём развітваюся і набліжаюся да дзвярэй, а ўслед за мною нясецца: «На лёгкім канцэры к чортавай мацеры».

Тут я не вытрымаў, сцягнуў з нагі бот і запусціў у папугая.

Клетка зазваніла, а папугай нахохліўся і крычыць: «Заб'юць, тут Гітлер капут».

Выйшаў я ад Міхася і думаю: чаго толькі заграніцай не выдумаюць. Нават гаворачых птушак выседжваюць і пры іх дапамозе імкнуцца захістаць нашы пралетарскія погляды.

А можа, людзі дарагія, за прыкладам гэтых птушак і ўсялякія Адэнаўэры гавораць неразумныя словы.

Дзядзька Лявон



СПУЖАЎСЯ

Адзін чалавек вёз жанчыну з горада ў вёску. Калі іх мінаў самаход, конь вельмі спужаўся і пачаў шалець. Гаспадар ледзь яго паўстрымаў. Калі самаход праехаў, жанчына спыталася:

— Чаму ваш конь так баіцца самаходаў?

— А калі б вы, напрыклад, убачылі, што мае нагавіцы самі ідуць, то напэўна самі спужаліся б, — адказвае гаспадар.

Васіль Кіндзюк
Дубіны

ХТО ПЕРШЫ

Кажа сусед да суседа:

— Я вельмі прасіў бы, каб вы пазбыліся свайго сабакі. Учора мая дачка спявала, а ён ізноў пачаў выць.

— Прашу ветліва прабачэння, — аднак ваша дачка пачала першая, — адказвае гаспадар сабакі.

Аркадзь Сарачынскі
Плянта

У СУДЗЕ

Суддзя звяртаецца да падсуднага:

— За што вас каралі перад гэтым?

У адказ злодзей адзначае, што за крадзеж падковы.

— І вы за гэта сядзелі ў турме?

— Так, — адказвае падсудны, — да падковы быў прыбіты конь.

Оля Северын
Мастаўляны

СКУПОЕ — НЕ ЗЛОЕ

Аднойчы гаспадар звяртаецца да свайго суседа і просіць пазычыць каня. У той час сусед карміў кабылу і адказвае:

— Ідзі, дурны! Я сам не маю каня. Бачыш, што кабылу кармлю. Гаспадар нічога не адказаў і паплёўся дамоў.

Мікалай Лапінскі
Тынкаўшчызна.

ВУЧОНЫ

— Татка, ведаеш, я хачу стаць вялікім вучоным.

— Цікава, чаму ж гэта?

— Бо ведаеш, татка, я тады ніколі нічога не вучыўся б, а ўсё ведаў бы.

Мацейка з Гайнаўшчыны